

A NAP KOMMENTÁRJA

A tehetség napja

Egy kezdeményezés margójára

A Tehetséges Magyarországért Alapítvány március 25-ére, Bartók Béla 125. születésnapjára emlékezve meghirdette a tehetség napját. A kezdeményezők reményei szerint a tehetség napja idővel hagyománnyá válik: az iskolák, sportklubok, munkahelyi vagy lakóhelyi közösségek olyan programmal ünneplik majd meg ezt a napot, amely segíti a tehetségek kibontakozását.

Az Alapítvány az idén a Millenáris Park Fogadóijában rendezte meg első ünnepi programját, amelyre számos jeles személyiség meghívást kapott. Ennek a barátságos délutánnak a meghívottjai között ott volt Göncz Árpád, Kertész Imre és Jancsó Miklós is. Határon túli meghívottokról nem esett szó a híradásban, de az Alapítvány honlapján sem találunk erre vonatkozó utalást.

A szándék dicséretes, de nem tudom, hogy a mozgalom kezdeményezői gondoltak-e a határon túli magyarokra? Kaptak-e tehetséggondozó iskoláink meghívót? A „Tehetséges Magyarországért” elnevezés ebben a vonatkozásban kétséget ébreszthet az emberben. Azt sugallja, hogy a program „csak” Magyarországra vonatkozik. Ezen dilemmázok a hír hallatán. Meg azon, hogy nem lett volna-e szerencsésebb a tehetség napját a nemzet egészére vonatkozóan meghirdetni? „Tehetséges Magyarország” helyett „Tehetséges Magyarságért Alapítványt” bejegyezni? Talán jobb lett volna. Annál is inkább, mivel a tehetség – az általam értelmezett fogalmában – emberekre vonatkoztatható, és csak azokra. A „Tehetséges Magyarország” ebből a szempontból kifejezetten közigazgatási megközelítésű javaslat, amelynek ráadásul – bármennyire örvendetes maga a szándék – a hatá-

lán él? Már csak Bartók Béla iránti tiszteletből is, születési helyére gondolva, nem kellett volna-e a határokat már az indulásnál „légiesíteni”? Nem lehetne-e a tehetség napját – határon innen és túl – valamennyiünk közös ünnepévé tenni?

Természetesen mi is létrehozhatunk alapítványokat, tehetséggondozó iskolákat, kijelölhetjük ünnepeinket stb. Tesszük is. Csakhogy szándékunk szerint az ünnepek kijelölését, a szimbólumok megválasztását, a tehetséggondozó iskolák létrehozását, szellemi életünk színvonalának emelését stb. – mind a nemzet integrálódása jegyében tesszük. Ehhez igazodunk. Néha súlyos konfliktusok árán. Mindig az összetartozást próbáljuk demonstrálni.

Tudjuk, nemcsak a többségi nép, de Magyarországon sem veszi ezt mindenki jó néven tőlünk. Itt is, ott is „magyarkodásnak” tekintik. Paradox módon „magyarnak lenni” Magyarországon néha talán zavaróbb érzés, mint a határon kívül rekedtek részére, holott nemzeti hovatartozásuk miatt ez utóbbiakat érte (és éri) tengernyi hátrány, veszedelem, gyötrellem. Ez bizonyos értelemben érthető: a határon kívül élőknek fontosabb az ő magyarságuk. Fontosabb, mert veszélyeztetett helyzetben vannak.

Tehetséges népek tartjuk magunkat. Büszkék vagyunk Nobel-díjasainkra,

Különbözhet-e a határon túli magyar nemzetrészek és Magyarország érdeke történetesen a tehetséggondozás tekintetében? Számít-e ebben a vonatkozásban az, hogy ki, hol, a határ melyik oldalán él? Már csak Bartók Béla iránti tiszteletből is, születési helyére gondolva, nem kellett volna-e a határokat már az indulásnál „légiesíteni”? Nem lehetne-e a tehetség napját – határon innen és túl – valamennyiünk közös ünnepévé tenni?

ron túli magyarság vonatkozásában óhatatlanul bántó éle van.

Ismeretes, hogy a „kinti” magyarság egy dologra érzékeny igazán, ha Magyarország nem vesz róla tudomást. A tavaly megbuktatott népszavazás óta ez a kirekesztettség-érzés már szinte paranoiás méreteket kezd ölteni. Ebben a helyzetben egyetlen távlatos törekvés sem húzódhat vissza többé a trianoni döntéssel kijelölt szűk országhatárok közé. Nemcsak a kisebbségek érzékenysége miatt, hanem azért, mert a megváltozott világpolitikai helyzet után egyszerűen nem lehet úgy tenni, mintha a kirekesztett milliók nem léteznének, mintha a magyarság nyelvi-kulturális elszigeteltsége természetes állapot lenne.

Magyarország lehetőségei, perspektívái az uniós csatlakozást követően bízókodásra adnak okot a határon kívüli magyar közösségek vonatkozásában is. Legálábbis azt gondoljuk, hogy ezek a lehetőségek bővülnek, szélesednek. Ehhez azonban szemléletváltásra van szükség. Az új helyzet más logikát és megközelítést igényel Magyarországon a közélet szereplőitől.

Különbözhet-e a határon túli magyar nemzetrészek és Magyarország érdeke történetesen a tehetséggondozás tekintetében? Számít-e ebben a vonatkozásban az, hogy ki, hol, a határ melyik olda-

világhírű feltalálóinkra, művészeinkre, sportcsillagjainkra. Egy dologban azonban régtől fogva hiányt szenvedünk. A csodálatos elmék között hiányzanak a nagy formátumú államférfiak, a zseniális stratégiák, akik az állandó újrakezdés, a helybejárás helyett a nemzeti felemelkedés útjára vezettek volna bennünket.

Sok új tehetségre van szükségünk, nemcsak természettudósokra, matematikusokra, művészekre, feltalálókra, sportolókra, hanem olyan elmékre is, akik kezelni tudják közösségi traumáinkat, fel tudják oldani komplexusainkat, gyógyírt találnak azokra a társadalmi problémákra, amelyek miatt a magyarság – határon innen és túl – hosszú idő óta nagyon rossz passzban van.

Ezek a gondolatok merültek fel bennem a tehetség napja kapcsán. Örülünk a kezdeményezésnek, de nem hallgathatjuk el – lehet, oktalan – hiányérzetünket, s egyúttal szeretnénk volna jelezni a tehetség elismerése és gondozása iránti elkötelezettségünket. Reméljük, hogy a Tehetséges Magyarországért Alapítvány, amely kezdeményezte és létrehozta, és a továbbiakban szándéka szerint propagálja, koordinálja és szervezi a tehetség napját, a határon túli magyarság képviselőit is szívesen látja rendezvényein, és a tehetség napját jövőre együtt fogjuk ünnepelni.

■ HÓDI Sándor